

ANNA KAPALA

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Polska
e-mail: anna.kapala@upwr.edu.pl
ORCID: 0000-0002-8554-6517

System gwarantowanych tradycyjnych specjalności w prawie Unii Europejskiej

The traditional specialities guaranteed scheme
under European Union law

Il sistema delle specialità tradizionali garantite
nel diritto dell'Unione europea

The aim of this study was to determine the legal nature and scope of protection of traditional specialities guaranteed (TSGs) and, against this background, to assess whether the TSG scheme fulfils its purpose of supporting producers in marketing their products, protecting traditional production methods and advising consumers on the value-adding characteristics of these products. The results of the study have shown that producers of traditional products from a specific geographical area do not have an exclusive right to use a registered name, as a result of which the TSG scheme does not provide them with a competitive advantage and therefore does not fulfil its objective of supporting them in marketing their products. It also prejudices the difficulty of protecting traditional production methods throughout the EU, whereas, when the registered name is reserved and official controls of the use of the name are mandatory, the TSG scheme is credible and provides consumers with reliable (albeit not entirely clear) information on the added value of the traditional product.

Keywords: traditional specialities guaranteed, agricultural product quality scheme, protection of traditional production methods, traditional products

L'articolo si propone di determinare la natura giuridica e l'ambito di applicazione della tutela di specialità tradizionali garantite (STG) e, in questo contesto, di valutare se il sistema delle STG soddisfa l'obiettivo di sostenere i produttori nel compito di immettere i loro prodotti sul mercato, di tutelare metodi di produzione tradizionali e di informare i consumatori circa le caratteristiche di tali prodotti, le quali sono da considerarsi un valore aggiunto. Le considerazioni svolte hanno dimostrato che il fatto che manchi un diritto di esclusivo utiliz-

zo della denominazione registrata da parte dei produttori di prodotti tradizionali di una determinata area geografica fa sì che il sistema delle STG non riesca a garantire loro un vantaggio competitivo, di conseguenza il sistema fallisce nell'obiettivo di offrirgli un sostegno nel compito di immettere i prodotti sul mercato. Pertanto risulta pure difficile tutelare metodi di produzione tradizionali in tutta l'UE. Grazie, invece, a una riserva d'uso del nome registrato nonché a un obbligo di svolgere controlli ufficiali relativi all'uso del nome, il sistema delle STG è affidabile e fornisce ai consumatori informazioni attendibili (anche se non del tutto chiare) sul valore aggiunto che va attribuito a un prodotto tradizionale.

Parole chiave: specialità tradizionali garantite, regimi di qualità dei prodotti agricoli, tutela dei metodi di produzione tradizionali, prodotti tradizionali

Wstęp

Gwarantowane tradycyjne specjalności (GTS) są jednym z trzech systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych uregulowanych rozporządzeniem nr 1151/2012¹. Ustanowione zostały w 1992 r. (rozporządzeniem nr 2082/92²) jako „świadectwa o szczególnym charakterze”, a kolejne rozporządzenie nr 509/2006³ zmieniło ich nazwę na obecną. Systemy jakości wskazują lub opisują produkty rolne charakteryzujące się cechami lub właściwościami stanowiącymi wartość dodaną⁴. Służą one ochronie

¹ Rozporządzenie nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 343, 14.12.2012 z późn. zm.). Cytowany akt prawny wyodrębnia osobne kategorie prawne produktów, określając je mianem „systemów jakości”, lecz nie definiując tego pojęcia. Zob. K. Leśkiewicz, *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych w świetle nowej regulacji prawnej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2013, nr 1, s. 120. Według art. 3 pkt 1 rozporządzenia nr 1151/2012 „systemy jakości” oznaczają systemy ustanowione na mocy tytułów II, III i IV tego aktu. Oprócz gwarantowanych tradycyjnych specjalności (uregulowanych w tytule III) należą do nich kwalifikowane oznaczenia geograficzne, tj. chroniona nazwa pochodzenia i chronione oznaczenie geograficzne, uregulowane w tytule II, oraz określenia jakościowe stosowane fakultatywnie, do których odnosi się tytuł IV rozporządzenia.

² Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2082/92 z 14 lipca 1992 r. w sprawie świadectw o szczególnym charakterze dla produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 208, 24.7.1992).

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 509/2006 z 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami (Dz. Urz. UE L 93, 31.3.2006).

⁴ Art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012.

producentów, ochronie konsumentów oraz realizacji celów polityki rozwoju obszarów wiejskich⁵.

Ochrona producentów, zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 określającym cel regulacji, polega na zapewnieniu im uczciwej konkurencji. Producenci powinni być wynagradzani za wysiłki włożone w produkcję różnych wyrobów o wysokiej jakości⁶. Dlatego polityka jakości produktów rolnych powinna zapewnić im instrumenty pozwalające na skuteczniejsze oznaczanie i promowanie wyrobów, mających określone cechy, chroniąc ich jednocześnie przed nieuczciwymi praktykami⁷. Ochrona konsumentów polega na zapewnieniu im dostępu do wiarygodnych informacji na temat tych produktów⁸. Z kolei wspieranie działalności rolno-przetwórczej oraz systemów rolnych związanych z produktami wysokiej jakości, poprzez środki określone w rozporządzeniu, ma przyczynić się do osiągnięcia celów polityki rozwoju obszarów wiejskich⁹.

Problematyka systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych była wielokrotnie poruszana zarówno w krajowej¹⁰, jak i zagranicznej literaturze prawa rolnego¹¹. W polskiej literaturze brakuje odrębnego

⁵ Art. 1 i art. 4 rozporządzenia nr 1151/2012. Prawodawca wskazuje w motywie 4 preambuły rozporządzenia, że „systemy jakości mogą wnieść swój wkład w politykę rozwoju obszarów wiejskich oraz w politykę wsparcia dochodu i politykę rynkową w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR), a także stanowić ich dopełnienie”.

⁶ Motyw 3 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012.

⁷ Motyw 5 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012.

⁸ Art. 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012.

⁹ Art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012.

¹⁰ Szerzej: M. Korzycka, *Żywność regionalna i tradycyjna*, w: M. Korzycka, P. Wojciechowski, *System prawa żywnościowego*, Warszawa 2017, s. 381–404; K. Leśkiewicz, *Systemy jakości...*; A. Kapała, *Prawne determinanty polityki jakości produktów rolnych i środków spożywczych*, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2017, nr 1, s. 489–501; R. Budzinowski, *Il mercato agricolo di qualità*, w: M. D’Addezio, A. Germanò (red.), *La regolazione e la promozione del mercato alimentare nell’Unione Europea. Esperienze giuridiche comunitarie e nazionali. Atti del Convegno. Udine, 24–25 novembre 2006*, Milano 2007, s. 123 i n. W literaturze prawa własności intelektualnej zob. E. Całka, E. Nowińska, R. Skubisz, *Geograficzne oznaczenia pochodzenia*, w: R. Skubisz (red.), *Prawo własności przemysłowej. System Prawa Prywatnego*, t. 14C, Warszawa 2017, s. 1–172; I. Brańczyk, *Ochrona oznaczeń geograficznych*, „*Studia Prawa Prywatnego*” 2011, nr 2, s. 73 i n.

¹¹ W odniesieniu do GTS zob. zwłaszcza: I. Trapè, *Specialità tradizionali garantite (STG)*, w: P. Borghi, I. Canfora, A. Di Lauro, L. Russo (red.), *Trattato di diritto alimentare italiano e dell’Unione Europea*, Milano 2021, s. 444–453; P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia” del legislatore in tema di segni di qualità dei prodotti alimentari: entropia e storytelling*, „*Rivista di Diritto Alimentare*” 2015, nr 4, s. 4–25; F. Capelli, *Il Regolamento (UE) n. 1151/2012 sui regimi di qualità dei prodotti agro-alimentari: luci ed ombre*, „*Rivista*

opracowania poświęconego analizie gwarantowanych tradycyjnych specjalności. Nie jest to jedyna przyczyna podjęcia tematyki dotyczącej tego systemu jakości, przemawiają za tym również względy poznawcze i gospodarcze.

Zasadne jest przybliżenie charakteru prawnego systemu GTS w celach poznawczych. Systemy jakości mają znaczenie dla producentów i konsumentów. Konsumentów są zainteresowani produktami wysokiej jakości i produktami tradycyjnymi, zwracają także uwagę na zachowanie różnorodności produkcji rolnej w Unii¹². Wobec wielości informacji na temat produktów konsument, aby móc dokonać lepszego wyboru, musi dysponować jasną i zwięzłą informacją dotyczącą szczególnych cech tych środków spożywczych¹³. Ocena polityki Unii w zakresie oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności chronionych w Unii, której wyniki opublikowano 21 grudnia 2021 r. w dokumencie roboczym służb Komisji, wykazała słabą znajomość i niski poziom zrozumienia ze strony konsumentów systemów jakości, w tym GTS¹⁴.

Z kolei gdy chodzi o producentów produktów tradycyjnych system, GTS powinien wspierać ich we wprowadzaniu swoich produktów na rynek, w myśl art. 17 rozporządzenia nr 1151/2012. Uczestnictwo producentów w systemach jakości od lat jest ponadto przedmiotem wsparcia w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich¹⁵.

Ze wsparciem producentów wiążą się względy gospodarcze, uzasadniające wybór tematyki badawczej. Przeprowadzona analiza pozwoli ocenić skuteczność systemu GTS jako instrumentu realizacji założeń polityki jakości w odniesieniu do wspierania różnorodności produkcji rolnej i promowania tradycyjnych produktów o specyficznych cechach w celu zapewnienia istotnych korzyści dla gospodarki wiejskiej¹⁶, przewagi konkurencyjnej dla

di Diritto Alimentare” 2014 nr 1, s. 52–60; G. Strambi, *I prodotti tradizionali e la politica di qualità dell’Unione europea*, „Rivista di Diritto Alimentare” 2010, nr 1, s. 1–18.

¹² Motyw 2 preambuły rozporządzenia 1151/2012.

¹³ Motyw 4 preambuły rozporządzenia nr 509/2006.

¹⁴ *Evaluation of Geographical Indications and Traditional Specialities Guaranteed Protected in the EU*, Commission Staff Working Document, Brussels, 20.12.2021, SWD(2021) 427 final, s. 36–38.

¹⁵ Art. 6 ust. 1 lit. i) oraz art. 77 rozporządzenia nr 2021/2115 ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 435, 6.12.2021).

¹⁶ Motyw 2 preambuły rozporządzenia nr 509/2006.

unijnych producentów i znacznego przyczyniania się do utrzymania żywego dziedzictwa kulturalnego i kulinarnego Unii¹⁷.

Celem rozważań jest określenie charakteru prawnego i zakresu ochrony gwarantowanych tradycyjnych specjalności, a na tym tle próba oceny, czy system GTS spełnia wyznaczony mu cel w zakresie wspierania producentów we wprowadzaniu ich produktów na rynek, ochrony tradycyjnych metod produkcji oraz informowania konsumentów o cechach tych produktów stanowiących wartość dodaną.

Dla realizacji tak sformułowanego celu konieczne jest przybliżenie definicji GTS, w tym kryteriów procesu produkcji oraz kryteriów dotyczących nazwy, zakresu zastosowania oznaczenia i związku produktów tradycyjnych z obszarem geograficznym, jak również ustalenie przesłanek i zakresu ochrony GTS. Na koniec zostaną przedstawione założenia dotyczące uregulowania GTS w projekcie nowego rozporządzenia dotyczącego systemów jakości, zwłaszcza w kontekście oceny skuteczności dotychczasowych regulacji, oraz ewentualnej potrzeby zmian w tym zakresie¹⁸.

1. Cechy szczególne gwarantowanych tradycyjnych specjalności

Gwarantowane tradycyjne specjalności zdefiniowane są w art. 18 rozporządzenia nr 1151/2012. Przepis odnosi się do kryteriów procesu wytworzenia produktu lub środka spożywczego, którą nazwa opisuje, aby mogła ona kwalifikować się do zarejestrowania jako GTS (art. 18 ust. 1) oraz kryteriów dotyczących nazwy (art. 18 ust. 2). Zgodnie z art. 18 ust. 1 produkt lub środek spożywczy powinien być otrzymany „z zastosowaniem sposobu produkcji, przetwarzania lub składu odpowiadającego tradycyjnej praktyce w odniesieniu do tego produktu lub środka spożywczego” bądź „z surowców lub składników, które są tradycyjnie stosowane”. Produkt, którego dotyczy nazwa, musi zatem zostać wytworzony tradycyjną metodą lub z tradycyjnie używanych surowców lub składników.

Termin „tradycyjny” w myśl art. 3 pkt 3 rozporządzenia nr 1151/2012 oznacza udokumentowany jako będący w użyciu na rynku krajowym przez

¹⁷ Motyw 1 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012.

¹⁸ Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oznaczeń geograficznych Unii Europejskiej w odniesieniu do wina, napojów spirytusowych i produktów rolnych oraz systemów jakości produktów rolnych, zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, (UE) 2017/1001 i (UE) 2019/787 oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1151/2012, COM(2022) 134 final/2.

okres umożliwiający przekaz z pokolenia na pokolenie, który wynosi co najmniej 30 lat. Intencją ustawodawcy jest bowiem zapewnienie, aby w ramach systemu rejestrowane były nazwy „prawdziwych produktów tradycyjnych”, dlatego kryterium określenia „tradycyjności” powinien być „znacząco długi czas” produkcji¹⁹.

Z kolei art. 18 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012 precyzuje kryteria odnoszące się do nazwy. Nazwa, aby mogła być zarejestrowana jako GTS, powinna być tradycyjnie używana w odniesieniu do produktu bądź musi oznaczać tradycyjny lub specyficzny charakter produktu. „Specyficzny charakter” produktu oznacza charakterystyczne właściwości procesu produkcji, które wyraźnie wyróżniają dany produkt spośród innych podobnych produktów należących do tej samej kategorii (art. 3 pkt 5 rozporządzenia nr 1151/2012). Kryterium „specyficznego charakteru” zostało ocenione krytycznie w literaturze jako nieprecyzyjne i dotyczące trudnych do uchwycenia cech produktu²⁰.

GTS stanowią zatem tradycyjne nazwy, odnoszące się do produktów tradycyjnych lub o specyficznym charakterze, wytworzonych tradycyjną metodą lub z tradycyjnie używanych surowców lub składników. Dlatego nazwa, która dotyczy produktów nowych, innowacyjnych (*novel food*), co oczywiste, nie może zostać zarejestrowana. Artykuł 13 ust. 4 rozporządzenia nr 1151/2012 dodatkowo zakazuje rejestracji nazwy odwołującej się jedynie do właściwości o charakterze ogólnym mających zastosowanie do szeregu produktów lub do właściwości przewidzianych przez określone prawodawstwo unijne.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 specyfikacja produktu, inaczej niż w przypadku specyfikacji chronionej nazwy pochodzenia (ChNP) i chronionego oznaczenia geograficznego (ChOG), nie wskazuje na związek szczególnych cech i właściwości produktów z obszarem geograficznym ich wytwarzania. Powinna natomiast zawierać opis produktu, w tym jego główne cechy fizyczne, chemiczne, mikrobiologiczne lub organoleptyczne, świadczące o specyficznym charakterze produktu. Opis produktu służy odróżnieniu produktów o specyficznym charakterze od pozostałych oraz stanowi dla konsumentów informację na ich temat²¹. Ko-

¹⁹ Motyw 36 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012. W celu wzmocnienia wiarygodności systemu okres przesądający o tradycyjności produktu został wydłużony do 30 lat z 25 lat, które obowiązywały według rozporządzenia nr 509/2006.

²⁰ L. Costato, L. Russo, *Corso di diritto agrario italiano e dell'Unione Europea*, Milano 2015, s. 234–235; P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 11 i 13.

²¹ M. Korzycka, *Żywność regionalna...*, s. 388.

lejnym elementem specyfikacji jest opis metody produkcji, której muszą przestrzegać producenci, w tym – w stosownych przypadkach – charakteru i cech wykorzystywanych surowców lub składników, oraz metody przygotowania produktu, a także główne elementy stanowiące o tradycyjnym charakterze produktu.

Artykuł 7 ust. 2 rozporządzenia nr 668/2015²² wyjaśnia, że „opisuje się tylko metodę konieczną do uzyskania określonego produktu, w taki sposób, aby możliwe było jego ponowne wytworzenie”. Małgorzata Korzycka zwraca uwagę, że przy opisie metody produkcji istotne jest, aby wskazać wszelkie jej charakterystyczne etapy, np. przeprowadzenie pewnych procesów technologicznych bez użycia maszyn lub przy użyciu tradycyjnych przyrządów²³. Gdy chodzi o główne elementy świadczące o tradycyjnym charakterze produktu, zgodnie z art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 668/2015 powinny one zawierać podstawowe elementy, które nie uległy zmianie, wraz z dokładnymi i dobrze udokumentowanymi odesłaniami. Procedura rejestracyjna nie przewiduje ograniczeń co do charakteru materiałów, które mają posłużyć za dowody. Mogą to być dokumenty prywatne, archiwalne fotografie, gazety czy publikacje²⁴. Wszelkie informacje zawarte w specyfikacji pozostają jawne, dlatego producenci ubiegający się o rejestrację tracą tajemnicę receptury za cenę uwiarygodnienia swojego produktu i podwyższenia jego prestiżu²⁵.

System GTS ma zastosowanie do produktów rolnych przeznaczonych do spożycia przez ludzi, wymienionych w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz innych produktów rolnych i środków spożywczych, wymienionych w pkt II załącznika I do rozporządzenia nr 1151/2012, takich jak piwo, czekolada, ciasta²⁶. Wykaz środków spożywczych z załącznika I pkt II dotyczącego środków spożywczych przeznaczonych dla GTS różni się od wykazu w pkt I nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych. W szczególności jako GTS mogą być rejestrowane gotowe

²² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 668/2014 z 13 czerwca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 179/36, 19.6.2014).

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Wymienione produkty obejmują: gotowe dania, piwo, czekoladę i produkty pochodne, chleb, ciasto, ciastka, wyroby cukiernicze, herbatniki i inne wyroby piekarnicze, napoje z ekstraktów roślinnych, makarony, sól.

dania, co jest niedopuszczalne w przypadku nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych²⁷.

2. Prawny charakter gwarantowanych tradycyjnych specjalności

System GTS funkcjonuje na zasadach zbliżonych do ochrony oznaczeń geograficznych, nie wchodząc jednak bezpośrednio w obszar prawa własności intelektualnej²⁸. GTS nie są oznaczeniami geograficznymi i nie mają funkcji odróżniającej związanej z pochodzeniem geograficznym, nawet jeżeli w nazwie znajduje się odniesienie do konkretnego miejsca²⁹. Celem tego systemu jest ochrona „tradycyjnych metod produkcji i przepisów kulinarnych”, które stanowią „wartość dodaną” produktów³⁰. Są one podtrzymywane i rozpowszechniane na całym terytorium UE „poprzez wspieranie producentów produktów tradycyjnych we wprowadzaniu tych produktów na rynek” i „informowanie konsumentów” o ich cechach³¹. Wspierane jest zatem wprowadzanie produktów na rynek i informowanie konsumentów o ich tradycyjnych aspektach³².

Rejestracji i ochronie podlega nazwa produktu oraz jego tradycyjna metoda produkcji i przepis kulinarny. GTS jest systemem etykietowania³³, gwarantowanym przez UE, spełniającym funkcję reklamy i identyfikacji produktów tradycyjnych. Poświadczą specyficzny charakter produktu i jego tradycyjność³⁴. Specyficzna nazwa oraz oznaczenie „gwarantowana tradycyjna specjalność” i symbol informują konsumentów o tym, że produkt został wytworzony tradycyjną metodą lub według przepisu kulinarnego określonego w specyfikacji³⁵.

Tradycyjna metoda lub receptura stanowią jedyne powiązanie z obszarem geograficznym, jednak mogą być odtworzone w dowolnym miejscu bez granic terytorialnych przewidzianych dla ChNP i ChOG. Nazwa produktu

²⁷ E. Całka, E. Nowińska, R. Skubisz, *Geograficzne oznaczenia...*, nb 87.

²⁸ Ibidem, nb 5.

²⁹ P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 12 i 15.

³⁰ Art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012.

³¹ E. Rook Basile, *Attestazioni di specificità e prodotti tipici*, w: L. Costato (red.), *Trattato breve di diritto agrario italiano e comunitario*, Padova 2003, s. 738.

³² K. Leśkiewicz, *Systemy jakości...*, s. 126; M. Korzycka, *Żywność regionalna...*, s. 402.

³³ *Evaluation of Geographical Indications...*, s. 11

³⁴ A. Germanò, M.P. Ragionieri, E. Rook Basile, *Diritto agroalimentare. Le regole del mercato degli alimenti e dell'informazione alimentare*, Torino 2019, s. 164.

³⁵ P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 15.

jest odzwierciedleniem obszaru i jego mieszkańców, ale nie zakłada, że produkt pochodzi z tego obszaru, ponieważ poświadczenie specyfiki dotyczy produktów, których charakterystyczne cechy wynikają z utrwalonej tradycji i specyficznego *know-how*, które jako takie mogą być powielane w dowolnym miejscu³⁶. Innymi słowy, regulacja unijna GTS powoduje oddzielenie produktu od obszaru geograficznego, z którego się on wywodzi³⁷, przez co – jak zauważono w literaturze – bardziej odpowiada logice standaryzacji produktów niż dywersyfikacji produkcji wysokiej jakości z określonego geograficznie obszaru³⁸. System GTS ukierunkowany jest zatem na ochronę produktów, które mają być „wspólnym dziedzictwem gastronomicznym i kulturowym”³⁹.

3. Prawo do używania nazw i zakres ochrony gwarantowanych tradycyjnych specjalności

Rozporządzenie nr 1151/2012 wzmocniło ochronę GTS, zbliżając ją do form ochrony przewidzianej dla ChNP i ChOG, gdyż rejestracja nazwy powoduje jednocześnie zastrzeżenie jej stosowania na terytorium UE. Zgodnie z art. 23 „nazwa zarejestrowana jako gwarantowana tradycyjna specjalność może być wykorzystywana przez dowolny podmiot wprowadzający na rynek produkt zgodny z odpowiednią specyfikacją”, w tym przez producenta z państwa trzeciego. Zakres tej ochrony obejmuje również towary sprzedawane na odległość, np. za pośrednictwem handlu elektronicznego.

Podobnie jak w przypadku ChNP i ChOG, korzystanie przez producentów z zarejestrowanej nazwy uwarunkowane jest zgodnością produktu ze specyfikacją. Zgodność produktu ze specyfikacją pozwala na stwierdzenie, że produkt *de iure* ma wartość dodaną, której odpowiadają subiektywne oczekiwania konsumentów⁴⁰. Prawo do używania GTS nie jest jednak ograniczone do producentów z określonego obszaru, dlatego związek tego systemu jakości z obszarem geograficznym jest znacznie słabszy niż systemów ChNP i ChOG. Pochodzenie geograficzne produktu zarejestrowanego jako GTS, jak wspomniano, nie jest bowiem czynnikiem nadającym mu

³⁶ A. Germanò, M.P. Ragionieri, E. Rook Basile, *Diritto agroalimentare...*, s. 165.

³⁷ I. Trapè, *Specialità tradizionali garantite...*, s. 446.

³⁸ S. Masini, *Sulle funzioni delle specialità tradizionali garantite: una nomenclatura tra tradizione e delocalizzazione*, „Diritto e Giurisprudenza Agraria, Alimentare e dell’Ambiente” 2006, nr 9, s. 491 i 494.

³⁹ E. Rook Basile, *Attestazioni di specificità...*, s. 738.

⁴⁰ A. Germanò, *Manuale di diritto agrario*, Torino 2010, s. 395.

szczególne właściwości. Odzwierciedla to przepis, który umożliwia zgłoszenie wspólnego wniosku o rejestrację GTS przez kilka grup z różnych państw członkowskich lub państw trzecich⁴¹.

W myśl art. 24 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 GTS są chronione przed wszelkiego rodzaju niewłaściwym stosowaniem, imitacją lub przywołaniem, w tym w odniesieniu do produktów wykorzystywanych jako składniki, oraz przed wszelkimi innymi praktykami, które mogłyby wprowadzić konsumentów w błąd. Państwa członkowskie są zobowiązane do przeprowadzania kontroli urzędowych zgodnie z rozporządzeniem nr 2017/625⁴², które obejmują sprawdzenie, czy produkt jest zgodny ze stosowaną specyfikacją, oraz monitorowanie stosowania zarejestrowanych nazw w odniesieniu do produktu wprowadzonego na rynek zgodnie z art. 24⁴³.

Właściwe organy wyznaczone zgodnie z art. 4 rozporządzenia nr 2017/625 lub jednostki upoważnione na podstawie definicji określonej w art. 3 pkt 5 rozporządzenia nr 2017/625 przeprowadzają kontrolę zgodności ze specyfikacją produktu przed wprowadzeniem go do obrotu⁴⁴. Każdy podmiot wprowadzający do obrotu produkt oznaczony jako gwarantowana tradycyjna specjalność ma prawo korzystać z systemu kontroli zgodności ze specyfikacją. Ponadto kontroli podlegają podmioty, które przetwarzają i przechowują produkt wprowadzany na rynek oznaczony jako gwarantowana tradycyjna specjalność⁴⁵.

Znikoma liczba zarejestrowanych GTS w porównaniu do ChNP i ChOG, po 30 latach funkcjonowania tego systemu jakości świadczy o niewielkim zainteresowaniu nim producentów⁴⁶. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest ograniczony charakter odróżniający oznaczenia i brak wyłącznego prawa do używania nazwy przez producentów z określonego obszaru geograficz-

⁴¹ Art. 49 rozporządzenia nr 1151/2012.

⁴² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin (Dz. Urz. UE L 95, 7.4.2017).

⁴³ Art. 36 rozporządzenia nr 1151/2012.

⁴⁴ Również produkty pochodzące z państw trzecich podlegają obowiązkowej kontroli zgodności ze specyfikacją produktu przed wprowadzeniem go do obrotu, która dokonywana jest przez jeden lub kilka organów publicznych wyznaczonych przez państwo trzecie; lub jedną lub kilka jednostek certyfikujących produkty (zgodnie z art. 37 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012).

⁴⁵ Art. 46 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012.

⁴⁶ Obecnie jest zarejestrowanych 86 GTS dla produktów rolnych i środków spożywczych w porównaniu do 3641 zarejestrowanych ChNP i ChOG. Zob. <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/tsg> [dostęp: 25.10.2023].

nego, w którym produkt był tradycyjnie wytwarzany⁴⁷. W konsekwencji przewaga konkurencyjna wynikająca z rejestracji nazwy przez początkową grupę zainteresowanych producentów może być następnie wykorzystana przez każdego producenta z UE, a nawet spoza Europy⁴⁸. W związku z ujawnieniem receptury w specyfikacji produktu inni krajowi i europejscy producenci mogą stosować tradycyjną nazwę specjalności dobrze znanej na świecie⁴⁹.

Ponadto w świetle poprzednio obowiązującego rozporządzenia możliwa była rejestracja GTS z zastrzeżeniem nazwy lub bez jej zastrzeżenia. W konsekwencji nazwa zarejestrowana bez zastrzeżenia mogła być stosowana w odniesieniu do produktów, które nie spełniały wymogów specyfikacji produktu. Jedyny zakaz w takim wypadku odnosił się do stosowania określenia „gwarantowana tradycyjna specjalność”, skrótu „GTS” lub symbolu. Oznaczenia i symbole poświadczające ochronę europejską były zastrzeżone dla produktów zgodnych ze specyfikacją, natomiast korzystanie z nazwy identycznej lub podobnej do zarejestrowanej nie było zabronione, o ile nie odnosiło się do ochrony WE⁵⁰. Dlatego producenci często decydowali się na tworzenie i rejestrowanie prywatnego znaku towarowego, będącego w stanie zapewnić większe korzyści handlowe, zamiast skupiać się na wyróżnieniu opartym na słabej ochronie i nieco nieuchwytnych cechach charakterystycznych⁵¹.

Z kolei zarejestrowanie GTS z zastrzeżeniem nazwy, zgodnie z art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 509/2006, było możliwe w odniesieniu do produktu rolnego lub środka spożywczego zgodnego z opublikowaną specyfikacją

⁴⁷ F. Capelli, *Il Regolamento (UE) n. 1151/2012...*, s. 55–56; P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 11.

⁴⁸ I. Canfora, *Le „specialità tradizionali garantite”*, w: L. Costato, A. Germanò, E. Rook Basile (red.), *Trattato di diritto agrario*, Milano 2011, s. 79.

⁴⁹ Wymownym przykładem są włoskie nazwy „mozzarella” i „pizza napoletana”, które dzięki wysiłkom grupy producentów zostały zarejestrowane jako GTS na podstawie rozporządzenia nr 509/2006. Korzyści gospodarcze z wykorzystania nazw dla produktów niezgodnych ze specyfikacją mogli legalnie osiągać producenci z różnych obszarów, pod warunkiem niezamieszczania na takich produktach oznaczenia GTS. W takim wypadku nie podlegali systemowi kontroli. Natomiast producenci wkładający większy wysiłek w wytworzenie produktu zgodnego ze specyfikacją podlegali systemowi kontroli. Oznaczenie GTS nie zapewniało zatem producentom chcącym się nim posługiwać przewagi gospodarczej. Szerzej: P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 12; G. Strambi, *I rodoti tradizionali...*, s. 14–15.

⁵⁰ P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 12.

⁵¹ L. Costato, L. Russo, *Corso di diritto agrario italiano...*, s. 234–235; P. Borghi, *Sovrapposizioni fra ordinamenti e „fantasia”...*, s. 13.

produktu. Skutkowało to zakazem używania zarejestrowanej nazwy (z lub bez oznaczenia „GTS”), gdy produkt należał do tej samej kategorii lub mógł być mylony z tym, dla którego zarejestrowano GTS, ale nie był zgodny ze specyfikacją. Warunkiem przyznania tej „silnej” ochrony⁵² było wykazanie, że nazwa (jeszcze przed rejestracją) nie była „używana zgodnie z prawem, szeroko znana i używana w sposób mający znaczenie gospodarcze w odniesieniu do podobnych produktów rolnych lub środków spożywczych”. W związku z możliwością rejestracji GTS z zastrzeżeniem nazwy lub bez jej zastrzeżenia rejestr GTS składał się odpowiednio z dwóch wykazów: rejestru zawierającego produkty o zastrzeżonych nazwach oraz rejestru z produktami o nazwach, które nie zostały zastrzeżone⁵³.

W rozporządzeniu nr 1151/2012 prawodawca przyznał, że „system gwarantowanych tradycyjnych specjalności nie wykorzystuje jednak swojego potencjału [...]”⁵⁴, a możliwość zarejestrowania nazwy do celów identyfikacyjnych bez zastrzegania tej nazwy w Unii „nie spotkała się z należyтым zrozumieniem wśród zainteresowanych stron”, dlatego „ni-niejszy system powinien służyć jedynie zastrzeganiu nazw na terytorium Unii”⁵⁵. W literaturze wskazuje się, że prawodawca europejski przenosi odpowiedzialność za ekonomiczną porażkę systemu GTS na producentów (z powodu niezrozumienia przez nich możliwości rejestracji nazwy jedynie w celach identyfikacyjnych), podczas gdy system ten z góry był skazany na niepowodzenie, ponieważ nie był w stanie w żaden sposób zaspokoić interesów producentów⁵⁶.

Nazwy zarejestrowane jako GTS bez zastrzeżenia mogły być nadal stosowane na warunkach przewidzianych w rozporządzeniu nr 509/2006 do 4 stycznia 2023 r. Po tym czasie nie podlegają unijnej ochronie jako GTS, chyba że państwo członkowskie na wniosek grupy producentów do 4 stycznia 2016 r. przedstawiło Komisji nazwy gwarantowanych tradycyjnych specjalności, zarejestrowanych zgodnie z rozporządzeniem nr 509/2006, bez zastrzeżenia nazw, które uważa za zgodne z rozporządzeniem nr 1151/2012⁵⁷.

⁵² F. Gencarelli, *Sistemi di controllo e sistemi di qualità*, „Rivista di Diritto Alimentare” 2009, nr 1, s. 36.

⁵³ M. Korzycka, *Żywność regionalna...*, s. 402.

⁵⁴ Motyw 34 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012.

⁵⁵ Motyw 35 preambuły rozporządzenia nr 1151/2012.

⁵⁶ F. Capelli, *Il Regolamento (UE) n. 1151/2012...*, s. 56.

⁵⁷ Zgodnie z art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 „Jeżeli wniosek dotyczy nazwy, która jest również wykorzystywana w odniesieniu do porównywalnych produktów lub produktów mających tę samą lub podobną nazwę, nazwa ta może zostać uzupełniona terminem identyfikującym jej tradycyjny lub specyficzny charakter”.

W ten sposób zostały wyeliminowane nazwy, które nie miały wystarczających cech odróżniających, a tym samym znacznej użyteczności praktycznej.

W świetle obecnej regulacji do rejestru GTS wpisywane są wyłącznie nazwy zarejestrowane z zastrzeżeniem. Wykorzystanie nazwy możliwe jest jedynie przez taki podmiot, który wprowadza na rynek produkt zgodny z odpowiednią specyfikacją. Ochrona zarejestrowanych nazw „przed wszelkiego rodzaju niewłaściwym stosowaniem, imitacją lub przywołaniem oraz przed wszelkimi innymi praktykami, które mogłyby wprowadzić w błąd konsumentów” zdecydowanie uniemożliwia obrót produktami o tej samej nazwie, ale niezgodnych ze specyfikacją. Wprowadzenie rejestracji GTS wraz z zastrzeżeniem jej nazwy sprzyja zapewnieniu rzetelnej informacji o produktach⁵⁸.

Prawodawca ustanowił symbol unijny GTS⁵⁹, który według art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012 służy do reklamowania systemu gwarantowanych tradycyjnych specjalności. Widoczne jest odwołanie do funkcji reklamowej oznaczenia, polegającej na tym, że ma on wywołać w konsumentach pozytywne skojarzenia zachęcające do zakupu⁶⁰.

Oznaczenie „gwarantowana tradycyjna specjalność”, skrót „GTS” oraz powiązany z nim symbol mogą być stosowane tylko w związku z produktami wytworzonymi zgodnie z przepisami systemu jakości, do którego się one odnoszą⁶¹. Symbolom, oznaczeniom lub odpowiednim skrótom umieszczanym na etykiecie produktu musi towarzyszyć zarejestrowana nazwa⁶². Ponadto symbol musi być obowiązkowo umieszczany na etykietach i w materiałach reklamowych produktów pochodzących z Unii, które wprowadza się na rynek jako gwarantowane tradycyjne specjalności zarejestrowane zgodnie z rozporządzeniem nr 1151/2012. Obowiązek ten nie dotyczy GTS produkowanych poza terytorium Unii, dla których umieszczenie symbolu na etykiecie jest fakultatywne. Dzięki ochronie prawnej symbolu i oznaczenia umieszczenie ich na etykiecie zabezpiecza przed nieuprawnionym posługi-

⁵⁸ K. Leśkiewicz, *Systemy jakości...*, s. 126.

⁵⁹ Symbole unijne ustanowione są w art. 2 rozporządzenia delegowanego nr 664/2014 (Dz. Urz. L 17, 19.6.2014), a w załączniku do tego rozporządzenia znajduje się ich graficzne przedstawienie. Reprodukacja symbolów powinna być dokonywana zgodnie z załącznikiem X do rozporządzenia nr 668/2014.

⁶⁰ O funkcji reklamowej w odniesieniu do oznaczeń geograficznych: M. Korzycka, *Żywność regionalna...*, s. 386; E. Całka, E. Nowińska, R. Skubisz, *Geograficzne oznaczenia...*, nb 11–16.

⁶¹ Art. 44 rozporządzenia nr 1151/2012.

⁶² Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 668/2014.

waniem się nazwą produktu i jego podrabianiem⁶³. Z kolei dla kupującego jest informacją i gwarancją, że nabywa wyrób wysokiej jakości⁶⁴, spełniający określone prawem wymogi.

Ochrona GTS, tak jak w przypadku ChNP i ChOG, ma charakter bezterminowy, pod warunkiem że produkty objęte GTS są wytwarzane zgodnie ze specyfikacją i wprowadzane do obrotu. Zgodnie z art. 54 rozporządzenia nr 1151/2012 podstawą do cofnięcia stosownej rejestracji jest okoliczność, że produkt przestał być zgodny ze specyfikacją lub od co najmniej 7 lat żaden produkt w ramach danej gwarantowanej tradycyjnej specjalności nie był wprowadzony do obrotu.

Rozporządzenie przewiduje również sytuacje, w których nie dojdzie do rejestracji GTS z powodu wniesienia uzasadnionego sprzeciwu, świadczącego o tym, że proponowana rejestracja jest niezgodna z warunkami rozporządzenia lub że stosowanie nazwy na terytorium Unii jest zgodne z prawem, szeroko znane i jest gospodarczo znaczące w przypadku podobnych produktów rolnych lub środków spożywczych⁶⁵. Należy jednak dodać, że zgłoszenie nazwy homonimicznej, tj. takiej, która jest również używana w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim, nie wyklucza jej rejestracji mimo zgłoszenia sprzeciwu. Zgodnie z art. 18 ust. 3 rozporządzenia nr 1151/2012, aby rozróżnić porównywalne produkty lub produkty mające tę samą lub podobną nazwę, w decyzji o rejestracji można przewidzieć, że nazwie gwarantowanej tradycyjnej specjalności towarzyszy oświadczenie „wytworzono zgodnie z tradycją”, bezpośrednio po którym umieszczona jest nazwa kraju lub regionu.

W przeciwieństwie do ChNP i ChOG ustawodawca nie uregulował w sposób szczegółowy relacji systemu GTS do znaków towarowych, w kontekście przyznania mu dominującej ochrony, co obniża jego wartość⁶⁶, a nawet sytuuje go w „pozycji podrzędnej”⁶⁷. Artykuł 43 rozporządzenia nr 1151/2012 ogólnie zastrzega, że system GTS nie może naruszać przepisów unijnych ani przepisów państw członkowskich regulujących kwestie własności intelektualnej, zwłaszcza przepisów dotyczących nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych i znaków towarowych oraz praw przyznanych na mocy tych przepisów⁶⁸.

⁶³ M. Korzycka, *Żywność regionalna...*, s. 403.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Podstawy sprzeciwu określone są w art. 21 rozporządzenia nr 1151/2012.

⁶⁶ I. Trapè, *Specialità tradizionali garantite...*, s. 452.

⁶⁷ L. Costato, *DOP, IGP, STG nei regolamenti del 2006, adottati anche in relazione ai negoziati WTO*, „Rivista di Diritto Agrario” 2006, nr 1, s. 352.

⁶⁸ Art. 43 rozporządzenia nr 1151/2012.

4. Gwarantowane tradycyjne specjalności w projekcie nowego rozporządzenia w sprawie systemów jakości

Projekt rozporządzenia w sprawie oznaczeń geograficznych Unii Europejskiej w odniesieniu do wina, napojów spirytusowych i produktów rolnych oraz systemów jakości produktów rolnych został poprzedzony oceną polityki Unii w zakresie oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności chronionych w Unii. Ocena była ukierunkowana na określenie stopnia, w jakim osiągnięto cele polityki w zakresie oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności. W ramach oceny zbadano skuteczność, efektywność, adekwatność, spójność i wartość dodaną ram dotyczących oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności na szczeblu unijnym⁶⁹.

Ewaluacja wykazała, że ograniczona liczba produktów zarejestrowanych jako gwarantowane tradycyjne specjalności, niestanowiących prawa własności intelektualnej, świadczy o braku zainteresowania tym systemem i o trudnościach z ochroną tradycyjnych metod produkcji w całej Unii. Pozwolenie na swobodną produkcję GTS poza krajem ich pochodzenia sprawia, że producenci nie należą do systemu, ponieważ nie dostrzegają korzyści płynących z wysiłku rejestracji.

Eksperti podkreślili, że procedurę rejestracji przewidzianą w przypadku GTS uznaje się za złożoną i problematyczną, dlatego można by rozważyć doprecyzowanie kryteriów. W ramach procesu oceny skutków zbadano warianty strategiczne związane z przeglądem GTS. Pierwszy wariant polegałby na zastąpieniu systemu GTS oficjalnym uznaniem tradycyjnych produktów rolnych i środków spożywczych przez organy państw członkowskich przy ograniczonym wykazie kryteriów do ustanowienia na szczeblu unijnym, podczas gdy państwa członkowskie przekazywałyby nazwy produktów tradycyjnych Komisji w celu ich publikacji. Drugim wariantem byłoby odstąpienie od systemu GTS. Tradycyjne nazwy produktów spożywczych, które mogą spełnić kryteria ChNP lub ChOG, mogłyby zostać zarejestrowane jako takie, podczas gdy inne tradycyjne nazwy mogłyby zostać zarejestrowane jako znaki towarowe⁷⁰.

Projekt rozporządzenia zakłada pozostawienie systemu GTS przy wprowadzeniu uproszczonych pojęć w celu zwiększenia ich zrozumienia wśród producentów i konsumentów, w szczególności nie wymaga się już, aby

⁶⁹ Projekt rozporządzenia..., s. 6.

⁷⁰ Ibidem, s. 13.

produkty miały „specyficzny charakter”. Przeprowadzona ocena wykazała niedociągnięcia w kontroli na niektórych etapach łańcucha żywności, dlatego projekt rozporządzenia ma przyczynić się do ograniczenia nowych form naruszeń w Internecie, poprawy skuteczności egzekwowania przepisów i kontroli gwarantujących autentyczność produktów⁷¹.

Podsumowanie

Gwarantowane tradycyjne specjalności, w przeciwieństwie do ChNP i ChOG, nie są oznaczeniami geograficznymi. Nie mają funkcji odróżniającej pod względem pochodzenia geograficznego produktu, tj. odróżniania towarów wyprodukowanych w konkretnym miejscu geograficznym od pozostałych towarów tego samego rodzaju pochodzących z innych obszarów geograficznych⁷². Nie spełniają funkcji gwarancyjnej zapewnienia (gwarancji), że towary posiadają szczególne cechy jakościowe lub renomę wynikającą ze specyfiki środowiska geograficznego obszaru produkcji. GTS jest systemem etykietowania, gwarantowanym przez UE, poświadczającym, że produkt opisany zarejestrowaną i zastrzeżoną nazwą jest wytwarzany w tradycyjny sposób i przy użyciu tradycyjnych składników, zgodnie ze specyfikacją sformułowaną przez społeczność producentów w poszanowaniu swojej tradycji⁷³.

System GTS nie przyznaje wyłącznego prawa do używania nazwy produktu przez producentów z miejsca, w którym powstał i rozpowszechnił się tradycyjny przepis kulinarny i którego reputacja jest nadal kojarzona przez konsumentów. Produkt może być legalnie wytwarzany i wprowadzany do obrotu w dowolnym miejscu UE z wykorzystaniem oznaczenia GTS i odpowiedniego symbolu, pod warunkiem że jest zgodny ze specyfikacją⁷⁴. Brak prawa do wyłącznego stosowania nazwy przez producentów z obszaru, z którego tradycyjny produkt się wywodzi, pozbawia producentów przewagi konkurencyjnej, która powinna wynikać z rejestracji nazwy i jest głównym powodem ich znikomego zainteresowania rejestracją nazwy jako GTS⁷⁵.

Instrument ten nie zapewnia więc producentom produktów tradycyjnych przewagi konkurencyjnej i tym samym nie spełnia swojego celu w zakre-

⁷¹ Ibidem, s. 2.

⁷² Szerzej na temat funkcji oznaczeń geograficznych: E. Całka, E. Nowińska, R. Skubisz, *Geograficzne oznaczenia...*, nb 11–16.

⁷³ A. Germanò, M.P. Ragionieri, E. Rook Basile, *Diritto agroalimentare...*, s. 165.

⁷⁴ G. Strambi, *I prodotti tradizionali...*, s. 14.

⁷⁵ Ibidem, s. 15.

sie wspierania producentów we wprowadzaniu ich produktów na rynek. Również ocena sformułowana przez służby Komisji wskazuje, że głównym ograniczeniem systemu GTS jest brak zastosowania środków ochrony prawa własności intelektualnej dostępnych dla systemu ChNP i ChOG przy jednoczesnym podporządkowaniu obu systemów niemal identycznej, złożonej procedurze rejestracji⁷⁶. Ochrona nazwy bez powiązania jej z terytorium geograficznym wydaje się zapewniać producentom ograniczoną wartość dodaną⁷⁷.

Jeśli zaś chodzi o ochronę tradycyjnych metod produkcji i receptur, to z powodu niewielkiego zainteresowania producentów rejestracją nazw cel ten nie jest dostatecznie realizowany przez system GTS. Ocena systemów jakości potwierdza, że ograniczona liczba zarejestrowanych produktów wskazuje na niewielką atrakcyjność systemu GTS, a tym samym trudności w ochronie tradycyjnych metod produkcji w całej UE⁷⁸.

Zastrzeżenie stosowania zarejestrowanej nazwy w całej UE, wprowadzone rozporządzeniem nr 1151/2012, umożliwiło jej ochronę przed niewłaściwym wykorzystaniem lub praktykami, które mogłyby wprowadzać w błąd konsumentów. Skutecznej ochronie służy nałożony na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia urzędowej kontroli zgodności ze specyfikacją przed i po wprowadzeniu produktu do obrotu, jak również monitorowanie używania nazwy pod kątem zgodności z prawem w odniesieniu do produktów będących na rynku.

Można zatem powiedzieć, że system GTS jest wiarygodny i spełnia swój cel w ramach dostarczania konsumentom rzetelnych informacji na temat wartości dodanej tradycyjnego produktu, choć pojęcie GTS nie jest do końca jasne dla konsumentów i producentów, jak wykazała unijna ocena. Natomiast ramy prawne dotyczące GTS (i oznaczeń geograficznych) zapewniają spójny poziom ochrony na poziomie UE i uczciwą konkurencję rolnikom i producentom w łańcuchu wartości oznaczeń geograficznych i GTS⁷⁹. Główną wadą systemu GTS jest jego ograniczona atrakcyjność dla producentów⁸⁰, a potrzeba jej poprawy została uwzględniona w projekcie nowego rozporządzenia w niewielkim zakresie (głównie przez usunięcie niejasnego kryterium „specyficznego charakteru” produktu).

⁷⁶ *Evaluation of Geographical Indications...*, s. 39.

⁷⁷ *Ibidem*, s. 46.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 66.

⁷⁹ *Ibidem*, s. 61.

⁸⁰ *Ibidem*, s. 63.

BIBLIOGRAFIA

- Borghesi P. (2015), *Sovrapposizioni fra ordinamenti e "fantasia" del legislatore in tema di segni di qualità dei prodotti alimentari: entropia e storytelling*, „Rivista di Diritto Alimentare” nr 4.
- Brańczyk I. (2011), *Ochrona oznaczeń geograficznych*, „Studia Prawa Prywatnego”, nr 2.
- Budzinowski R. (2007), *Il mercato agricolo di qualità*, w: M. D’Addezio, A. Germanò (red.), *La regolazione e la promozione del mercato alimentare nell’Unione Europea. Esperienze giuridiche comunitarie e nazionali. Atti del Convegno. Udine, 24–25 novembre 2006*, Milano.
- Całka E., Nowińska E., Skubisz R. (2017), *Geograficzne oznaczenia pochodzenia*, w: R. Skubisz (red.), *Prawo własności przemysłowej. System Prawa Prywatnego*, t. 14C, Warszawa.
- Canfora I. (2011), *Le „specialità tradizionali garantite”*, w: L. Costato, A. Germanò, E. Rook Basile (red.), *Trattato di diritto agrario*, Milano.
- Capelli F. (2014), *Il Regolamento (UE) n. 1151/2012 sui regimi di qualità dei prodotti agro-alimentari: luci ed ombre*, „Rivista di Diritto Alimentare” nr 1.
- Costato L. (2006), *DOP, IGP e STG nei regolamenti del 2006, adottati anche in relazione ai negoziati WTO*, „Rivista di Diritto Agrario” nr 1.
- Costato L., Russo L. (2015), *Corso di diritto agrario italiano e dell’Unione Europea*, Milano.
- Gencarelli F. (2009), *Sistemi di controllo e sistemi di qualità*, „Rivista di Diritto Alimentare” nr 1.
- Germanò A. (2010), *Manuale di diritto agrario*, Torino.
- Germanò A., Ragonieri M.P., Rook Basile E. (2019), *Diritto agroalimentare. Le regole del mercato degli alimenti e dell’informazione alimentare*, Torino.
- Kapała A. (2017), *Prawne determinanty polityki jakości produktów rolnych i środków spożywczych*, „Studia Iuridica Lublinensia” nr 1.
- Korzycka M. (2017), *Żywność regionalna i tradycyjna*, w: M. Korzycka, P. Wojciechowski, *System prawa żywnościowego*, Warszawa.
- Leśkiewicz K. (2013), *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych w świetle nowej regulacji prawnej*, „Przegląd Prawa Rolnego” nr 1.
- Masini S. (2006), *Sulle funzioni delle specialità tradizionali garantite: una nomenclatura tra tradizione e delocalizzazione*, „Diritto e Giurisprudenza Agraria, Alimentare e dell’Ambiente” nr 9.
- Rook Basile E. (2003), *Attestazioni di specificità e prodotti tipici*, w: L. Costato (red.), *Trattato breve di diritto agrario italiano e comunitario*, Padova.
- Strambi G. (2010), *I prodotti tradizionali e la politica di qualità dell’Unione europea*, „Rivista di Diritto Alimentare” nr 1.
- Trapè I. (2021), *Specialità tradizionali garantite (STG)*, w: P. Borghi, I. Canfora, A. Di Lauro, L. Russo (red.), *Trattato di diritto alimentare italiano e dell’Unione Europea*, Milano.